

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
आचार्य प्रथमसत्रार्द्धम् – व्याकरणम्

पत्रसङ्केतः	पाठ्यक्रमविवरणम्	क्रेडिट	यूनिट	होरा
DSCC 16	पाठ्यक्रमः – वैयाकरणभूषणसारस्य धात्वर्थ-लकारार्थ-सुबर्थनिर्णयः			
	1. मङ्गलाचरणम्, धात्वर्थपरिचयः, तिङ्परिचयः, फलव्यापारयोः प्राधानाप्रधाभावः, तिङ्परिचयस्य विशेषणत्वम्, विकरणस्य द्योतकत्वम्। (का.सं.-०१ तः ०४ यावत्)	1	1	16-20
	2. क्रियापर्यायः, कृजोऽकर्मकताऽऽपत्तिविचारः, कर्मवद्भावविचारः, क्रियावाचकानां धातुत्व-विचारः, सकर्मकाकर्मकविचारः, आख्याते साध्यसाधनरूपताविचारः, स्पृहधात्वर्थविचारः, भेद्यभेदकसम्बन्धोपाधि-विचारः। (पञ्चमकारिकातः एकविंशकारिकां यावत्)	1	1	16-20
	3. लकारार्थनिर्णयः	1	1	16-20
	4. सुबर्थनिर्णयः	1	1	16-20
	आधारग्रन्थः- वैयाकरणभूषणसारस्य धात्वर्थ-लकारार्थ-सुबर्थनिर्णयः, आधारग्रन्थः-वैयाकरणभूषणसारः			
DSCC 17	पाठ्यक्रमः – परिभाषेन्दुशेखरस्य बाधबीजविचारः वाक्यपदीयस्य ब्रह्मकाण्डं च			
	1. 'परनित्यान्तरङ्गापवादानामुत्तरोत्तरं बलीयः' इत्यारभ्य 'स्वरभिन्नस्य प्राप्नुवन् विधिरनित्यो भवति' इत्यन्तं यावत् ।	1	1	16-20
	2. 'असिद्धं बहिरङ्गमन्तरङ्गो' इत्यारभ्य 'अन्तरङ्गादप्यपवादो बलीयान्' इत्यन्तं यावत् ।	1	1	16-20
	3. 'येन नाप्राप्ते०' इत्यारभ्य 'उभयनिर्देशो पञ्चमीनिर्देशो बलीयान्' इति यावत्।	1	1	16-20
	4. शब्दब्रह्मणःस्वरूपम्, विवर्तपरिणामस्वरूपम्, शब्दब्रह्मणि प्रामाण्यम्, आम्नातस्य पृथक्त्वविचारः कालशक्तिस्वरूपम्, षड्भावविचारः, सर्वबीजस्य त्रिधा स्थितिः, एकत्विनां द्वैतिनां प्रवादाः, विद्याभेदाः, व्याकरणस्य वैशिष्ट्यम्। (आदितः द्विचत्वारिंशकारिकां यावत्)	1	1	16-20

	आधारग्रन्थः-परिभाषेन्दुशेखरः (नागेशभट्टविरचितः) वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्)			
	पाठ्यक्रमः – लघुशब्देन्दुशेखरस्य संज्ञापरिभाषास्वरसन्धिविचारः			
DSCC 18	1. आदितः 'मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः' इति सूत्रव्याख्यानान्तः।	1	1	16-20
	2. 'तुल्यास्यप्रयत्नं सवर्णम्' इत्यारभ्य 'संयोगे गुरु' इति सूत्रव्याख्यानान्तः।	1	1	16-20
	3. परिभाषासूत्रव्याख्यानम्।	1	1	16-20
	4. स्वरसन्धिषु 'इको यणचि' इत्यारभ्य 'लोपः शाकल्यस्य' इत्यन्तः ('एकः पूर्वपरयोः' इत्यतः प्राक्)।	1	1	16-20
	आधारग्रन्थः-लघुशब्देन्दुशेखरः (नागेशभट्टविरचितः)			
	पाठ्यक्रमः : महाभाष्यस्य प्रत्याहाराद्विकम्			
DSCC 19	1. अकारस्य विवृतोपदेशप्रयोजनविचारः, अनुवृत्तिनिर्देशे अकारस्य एकत्वनिरूपणम्, अकारस्य एकत्वपक्षे समागतानां दोषाणां निराकरणम्। ('अ इ उण्' सूत्रभाष्यम्)	1	1	16-20
	2. लृकारोपदेशस्य प्रयोजननिरूपणम्, तत्खण्डननिरूपणञ्च। तपरविशिष्ट- 'एओङ् ऐओच्' सूत्रस्य खण्डनम्। वर्णैकदेशा वर्णग्रहणेन गृह्यन्ते न वेति विचारः। ('ऋलृक्', 'ए ओङ्', 'ऐ औच्' इति सूत्रभाष्यम्)	1	1	16-20
	3. हकारद्वयोपदेशविचारः। रेफस्य पूर्वोपदेशः परोपदेशो वेति विचारः। अयोगवाहानामुपदेशविचारः, प्रत्याहारेषु अनुबन्धानां ग्रहणाभावनिरूपणम्। ('हयवर्ट्' सूत्रभाष्यम्)।	1	1	16-20
	4. णकारानुबन्धद्वयविचारः, जमडणनम् इत्यत्रत्यमकारानुबन्ध-खण्डननिरूपणम् (लण्, जमडणनम्, झभञ् इति सूत्रभाष्यम्)	1	1	16-20
	आधारग्रन्थः-व्याकरणमहाभाष्यम्			